

SOCIOLOGIE PRÁVA

Zkušební okruhy pro ústní a písemnou zkoušku ve školním roce 2007/2008

1. Sociologie, sociologický přístup, sociologismus
2. Vznik, vymezení a předmět sociologie práva, přínos pro právní vědu a právní praxi
3. Hlavní představitelé sociologie práva I - Montesquieu, Comte, Marx, Engels
4. Hlavní představitelé sociologie práva II - Durkheim
5. Hlavní představitelé sociologie práva III- Weber: sociologie jako věda o sociálním jednání, typologie sociálního jednání, typy panství a jejich vymezení. Weberova sociologie práva
6. Hlavní představitelé sociologie práva IV - Ehrlich, Podgórecki, Luhmann
7. Česká sociologie práva - Masaryk, Chalupný, Bláha, Kubeš
8. Vybrané směry I - teorie volného práva a zájmové jurisprudence
9. Vybrané směry II - sociologická jurisprudence, americký právní realismus, behaviorální jurisprudence
10. Sociologický přístup k právu, sociologické vymezení práva
11. Obsahové modely práva, konceptualizace práva
12. Právo jako prvek kultury, znaky kultury, klasifikace kultur, masová kultura
13. Dominantní kultury, sociální subkultury (R. Girtler) a kontrakultury
14. Sociokulturní systém a jeho změny, kulturní mezera, etnocentrismus a kulturní relativismus
15. Enkulturační a socializace, akulturační, kulturní kapitál a kulturní deprivace
16. Základní činitele enkulturační, šest Kohlbergových stádií právní socializace
17. Sociální chování a sociální jednání, klasifikace sociálního chování, teorie her
18. Sociální jednání a sociální hodnoty, pojem hodnot, jejich dynamika, hodnotové orientace
19. Institucionalizace sociálního chování a jeho funkce
20. Ritualizace sociálního chování, typy rituálů a jejich sociální funkce
21. Normativní řád, sociální norma, její vymezení a znaky
22. Sankce jako znak sociální normy, vymezení a druhy sankcí
23. Systém sociálních norem, druhy sociálních norem, jejich zdroje a objekty
24. Normativní očekávání a sociální role, sociální pozice a role, chování v sociální roli
25. Právo a neprávní normativní systémy, právo a morální normy
26. Právo a zvykové a náboženské normy
27. Právní normy, jejich znaky a sociální funkce v dnešní společnosti
28. Sociální jednání a sociální instituce, jejich vymezení, základní prvky a sociální funkce
29. Mertonovy nezamýšlené důsledky a Boudonovy zvrácené efekty sociálního jednání
30. Pojem sociální deviace, klasifikace sociálních deviací a její prvky, normalita a deviace
31. Teorie sociální deviace – biologické, psychologické a sociologické teorie, charakteristika dle základních sociologických paradigmat
32. Sociologické teorie sociální deviace (Merton, Lemert, Becker, Sutherland)
33. Pojem sociální kontroly, sociální kontrola a sociální systém (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
34. Socializace - univerzální prostředek sociální kontroly, problém sociální kontroly a práva (Ross, Pound)
35. Sociální kontrola z pohledu základních sociologických paradigmat (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
36. Sociální kontrola v tradiční, moderní a postmoderní společnosti (Durkheim, Tönnies, Polányi, Bauman) (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
37. Právo jako nástroj sociální kontroly (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
38. Radikální přístup k sociální kontrole (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)

39. Sociální kontrola a sociální typy osobnosti (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
40. Sankce jako strategie nositelů systémů sociální kontroly (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
41. Aktivní a reaktivní sociální kontrola (viz „Systémy sociální kontroly a právo“)
42. Sociální anomie, měření anomie, anomie a česká společnost
43. Možnosti a meze práva, spontánní a společenská organizace sociál. života, hranice práva
44. Efektivnost práva - způsoby analýzy, efekty působení a předpoklady efektivnosti práva
45. Právní vědomí, pojem a struktura. Diferenciace právního vědomí podle pohlaví, věku ap
46. Znalost práva, její základní úrovně, stav znalosti práva ve společnosti a role znalosti práva
47. Mínění o právu, jeho vymezení a hodnotící pohled na právo
48. Postoje k právu - vymezení postoje a jeho model, právní postoje na postojové škále
49. Právní komunikace, okruhy právních informací, jejich přenos, činitelé a efekty právní komunikace
50. Právo - právní vědomí - právní chování. Akceptace právní úpravy, role právního vědomí
51. Deskripce právního chování, jeho přínosy a příklady studií
52. Analýza právního chování, základní motivační modely, motivy lidského chování a právo
53. Funkce práva: pojem funkce, Durkheimovy a Mertonovy typy funkcí, pozitivní a negativní funkce práva
54. Empirické sociální výzkumy – obecně, empirické sociální výzkumy v Anglii – sociálně hygienický směr
55. Sociálně hygienický směr ve Francii
56. Empirická sociologie v Evropě a v USA
57. Vymezení sociologického výzkumu – pojem, základní typy
58. Metody a procedury sociologického výzkumu (základní metody a 5 typů procedur používaných v sociologickém výzkumu)
59. Techniky sociologického výzkumu, jejich využití a rozdíly mezi nimi
60. Problematika měření v sociologii (základní typy proměnných, znak, nezávisle a závisle proměnná, falešné korelace)
61. Čtyři fáze sociologického výzkumu (teoretické vymezení a praktická aplikace)
62. Sociometrie a sociotechnika (sociometrie - techniky a uplatnění, právo a sociotechnika, právní politika)
63. Biologické základy sociálního života, etologie a sociobiologie
64. Pohlaví a sociální chování, rozdíly chování a vlastností, výzkumy mozku a stereotyp pohlaví, gender studies
65. Věk a sociální chování, sociální věk, životní cyklus, sociální a kulturní kontext věku
66. Etnicita a sociální chování, pojem etnicity a chápání etnických rozdílů, podoby rasismu
67. Geneticky předávané vlastnosti a schopnosti a sociální chování, studie dvojčat a adopce, role vrozeného a získaného v chování
68. Sociální a kulturní determinace sociálního chování, enkulturace a socializace, homo sociologicus, základní teze
69. Společenské vztahy a právní vztahy, vymezení a dimenze společenských vztahů, určení chování ve společenských vztazích sociálně psychologickými a sociální momenty
70. Sociální percepce ve společenských vztazích, její podmíněnost, základní mechanismy a chyby v percepci
71. Sociální komunikace ve společenských vztazích, subjekty, znaky a schéma komunikace, metakomunikace, významy a smysl řečeného v komunikaci
72. Sociální interakce ve společenských vztazích, formy interakce, sociální interakcionismus, interpretativní sociologie, definice sociální situace, Thomasův teorém
73. Teorie sociální směny a její přínos, teorie sociálních sítí, kulturní, sociální a symbolický kapitál

74. Základní paradigmaty sociologického myšlení (funkcionalismus, teorie konfliktu a interpretativní sociologie) – obecné vymezení, hlavní představitelé a školy
75. Naturalistický a psychologický přístup k sociální realitě (mechanistický směr, biologicky orientované školy, geografický determinismus, psychologie davu, psychoanalýza, behaviorismus)
76. Sociální struktura a její základní dimenze, aktuální problémy
77. Sociální stratifikace – koncepce Parsonse, kriteria (ukazatele) soc. statusu, typy sociální mobility, prestiž povolání a prestiž právního povolání
78. Pojem státu u F. Hayeka a M. Webera, typy moderního státu (viz „Teorie sociálního státu“)
79. Vydělování státu ze společnosti od antiky po A. Smitha, pojem a znaky občanské společnosti (viz „Teorie sociálního státu“)
80. Základní funkce moderního demokratického státu a vymezení pojmu sociální stát (viz „Teorie sociálního státu“)
81. Sociologické poznání a zdravý rozum - H. Spencer a P. Berger (viz semináře a úvodní přednáška)
82. Bláhův pojem práva a individuálních a sociálních kořenů práva (viz seminář)
83. Právo a morálka (mravnost) u E. Chalupného, vztah práva a morálky (viz seminář)
84. Sociologický přístup v právní vědě u E. Ehrlicha, pojem živého práva (viz seminář)
85. Typy práva ve vztahu k sociální solidaritě u É. Durkheima, dělba práce, právo a sociální solidarita (viz seminář)
86. Sorokinova ideální a senzitivní právní soustava (viz seminář)
87. Příbáňovo chápání práva jako autopoietického systému a jeho historické utváření (viz seminář)
88. Podgóreckého sociální inženýrství a právní politika (viz seminář)
89. Sociální kontrola a modernita, síťová společnost (Giddens, Beck, Bauman, Castells). (viz Systémy sociální kontroly)

Povinné podklady pro přípravu ke zkoušce:

1. Přednášky a semináře
2. Večeřa, M., Urbanová, M. Sociologie práva. Plzeň: A. Čeněk., 2006
3. Večeřa, M., Urbanová, M. Sociologie práva v textech. Brno: MU, 1998
4. Urbanová, M. Systémy sociální kontroly a právo. Plzeň: A. Čeněk., 2006
5. Večeřa, M. Teorie sociálního státu. Brno: MU, 1995 (nebo Večeřa, M. Sociální stát. Praha: Slon, 2000)